

1. Inleiding

Dit document beschrijft het kader voor het Erasmus + project in Volunteers in Migrant Language Education (VIME). Het doel van VIME is om verschillende rollen te identificeren die vrijwilligers spelen bij het leren van een tweede taal door niet-moedertaalsprekers. Het identificeren van rollen en de competenties die nodig zijn om ze uit te voeren, zullen een effectieve afstemming van individuele opleidingsrollen mogelijk maken en afgestemd zijn op de specifieke rol.

Onze focus ligt op de effectieve betrokkenheid van vrijwilligers bij het tweedetaalleerproces van volwassen anderstaligen. De inhoud van trainingen die zijn ontwikkeld binnen het project zijn bedoeld voor vrijwilligers, niet voor docenten. Aan de hand van deze trainingen worden vrijwilligers handvatten aangereikt om een anderstalige te ondersteunen in zijn/haar taalleerproces. Vrijwilligers worden niet opgeleid om docent te zijn, maar om hen te ondersteunen bij het uitvoeren van de onderscheiden rollen die zowel binnen het formele, non-formele als informele leren zich bewegen.

Een vrijwilliger beschrijven we binnen VIME als iemand die een rol uitvoert zonder daarvoor te worden betaald middels een salaris. Dit is echter niet voor iedereen die vrijwilligerswerk doet een reden om zijn ondersteuning aan te bieden. Het Deense woord voor vrijwilliger betekent '*vrij en bereid*'. Vrij als in autonoom, niet als in onbetaald. In het Engels wordt er een onderscheid gemaakt tussen iets vrijwillig doen, dat wil zeggen zonder externe druk (of stimulans) en vrijwilligerswerk, dat een meer emotionele betekenis heeft, wat duidt op toewijding aan de ondersteuning van een bepaalde zaak. Het *Centre for Volunteering* in Australië definieert vrijwilligerswerk als een activiteit dat plaatsvindt via non-profit- en maatschappelijke organisaties en projecten of de lokale gemeenschap. Het wordt beschreven als: van nut zijn voor de gemeenschap en de vrijwilliger; uit vrije wil van de vrijwilliger; zonder dwang; zonder financiële vergoeding.

Het is belangrijk op te merken dat hoewel we geïnteresseerd zijn in de taalleerervaring van migranten, we binnen het VIME-project alleen in staat zijn geweest om naar initiatieven te kijken die de ondersteuning van anderstaligen bij het leren van de taal expliciet als doel hebben gesteld. We hebben het leren van de tweede taal die informeel plaatsvindt door mee te doen in de maatschappij en het dagelijks leven daarbij niet meegenomen. Dit betekent niet dat we geloven dat taalverwerving alleen maar het directe resultaat is van taalonderwijs. Formeel leren in een klaslokaal kan een belangrijke rol spelen bij de ondersteuning van de taalverwerving in deze groep, maar de formele route is niet de enige manier om een tweede taal te leren.

Van het werk aan meertaligheid en in het bijzonder recente studies op het gebied van *translanguaging*¹ (een strategisch en dynamisch proces van betekenis construeren en begrip, inzicht en kennis verwerven in meertalige taalpraktijken, door het flexibel en functioneel gebruik van meerdere talen), hebben we een groter besef van de complexiteit van de taalomgeving waarin volwassen migranten opereren. We moeten ons er ook van bewust zijn dat veel migranten al rijke taalrepertoires hebben waarmee ze in verschillende talen en culturen kunnen communiceren. Interventies ter ondersteuning van het leren van een taal door migranten zouden hierop moeten voortborduren.

In dit document beschrijven we het VIME Model. Het model bevat zes onderdelen:

- Leerdoelen
- Manieren van taalleren
- Wervingsactiviteiten (outreach)

¹ Translanguaging is een strategisch en dynamisch proces van betekenis construeren en begrip, inzicht en kennis verwerven in meertalige taalpraktijken, door het flexibel en functioneel gebruik van meerdere talen.

- Voorwaarden voor effectief taalleren
- Rollen van vrijwilligers
- Vereiste competenties per vrijwilligersrol

2. Taalleerdoelen

Er zijn enkele verschillen tussen de volwassen migrantengroepen in de vier landen die deelnemen aan VIME, in het bijzonder de migranten in Slovenië die op doorreis zijn en niet in Slovenië zullen blijven. Daarnaast bestaat er uiteraard een grote heterogeniteit onder de migrantengroepen per individueel land. Echter, we kunnen tevens concluderen dat de migranten gelijke redenen hebben om de doeltaal te leren.

De doelen van anderstaligen bij het leren van de taal zijn belangrijk bij het bepalen van hun leertraject. Formele voorzieningen veronderstellen en ondersteunen vaak het behalen van een beperkt aantal leerdoelen, het gaat dan met name over 'werk' of 'inburgering', maar andere type ondersteuning en/of voorzieningen kunnen nodig zijn om leerders te helpen bij het behalen van hun andere doelen die ook aan taal gekoppeld zijn.

3. Domeinen van taalleren

De georganiseerde activiteit (die de ondersteuning van anderstaligen bij het leren van de taal expliciet als doel hebben gesteld) die we hebben onderzocht in de beginfase van VIME kan plaatsvinden binnen drie verschillende domeinen.

- *Formeel leren*: formele docent in de klas, groepsleren, leidt tot erkende kwalificaties als onderdeel van een formeel onderwijs traject, gegeven door een gekwalificeerde docent.
- *Non-formeel leren*: op vaste tijden/ inloop, een-op-een/ kleine groepen, mondelinge vaardigheden, oefenen, huiswerkbegeleiding, werken onder toezicht/ onafhankelijk, geen formeel leerplan/ accreditatie.

- *Leren door sociale activiteiten*: kookclubs, tuiniersgroepen, koren, cafés. Er is geen expliciet taalleerdoel waaraan gewerkt wordt. In plaats daarvan bieden deze activiteiten taalgebruikssituaties, sociale ondersteuning, hulp bij formulieren/ officiële brieven etc. of gewoon iemand om een praatje mee te maken. Daarnaast biedt dit domein van leren ook kansen voor een interculturele kruisbestuiving. Door contacten tussen culturen, bezoeken aan lokale plekken waar de doeltaal gesproken wordt, kennismaking en uitleg van lokale feestdagen en gewoonten enz.

De grenzen tussen de drie domeinen zijn vaag en de domeinen overlappen elkaar ook. Een organisatie kan bijvoorbeeld verschillende typen taalleeractiviteiten aanbieden die in de domeinen passen. In elk domein identificeren we rollen, maar deze rollen worden niet gelijkgesteld aan individuen, aangezien elk individu meer dan één rol kan vervullen binnen het tweede-taalonderwijs. Evenzo kan het werk van bepaalde organisaties de grenzen van deze domeinen overschrijden. Belangrijk is ook om te vermelden dat het hier gepresenteerde model beschrijvend is, *niet* voorschrijvend. Het model moet niet worden gezien als een voorbeeld over hoe de (leer)voorziening voor migranten moet worden georganiseerd. In plaats daarvan biedt het een frame om bestaande voorzieningen binnen een individuele organisatie of via een systeem te bekijken.

3.1 Formeel leren

De vereisten voor formeel leren, hun relatie tot de status van immigrant en de toegang van individuele migranten tot het formele leren verschillen per land. Het is echter wel degelijk mogelijk om een situatie als zodanig te identificeren die over alle landsgrenzen heen als formeel leren bestempeld te worden. Het groepsleren in de klas dat toewerkt naar erkende kwalificaties als onderdeel van een formeel onderwijstraject en onderwezen door professionele gekwalificeerde docenten. In elk land verschillen de eisen die worden gesteld voordat iemand beschouwd kan worden als een professioneel docent, desalniettemin is er in deze setting van leren een rol van een docent in een formele lessituatie.

Afgezien van de professionele docent in de klas zijn er nog andere rollen die kunnen worden geïdentificeerd binnen het formele leren. Twee aspecten die ons helpen om onderscheid te maken tussen deze rollen zijn:

- De rol wordt uitgevoerd in het klaslokaal binnen de formele onderwijssetting of buiten op een ander tijdstip, en
- Het werk van de vrijwilliger wordt gecoördineerd met/ geregisseerd door de formele gekwalificeerde docent.

Wanneer het werk van de vrijwilliger (binnen of buiten de klas) wordt gecoördineerd met dat van de professionele docent, dan maakt dit deel uit van het formele onderwijstraject van de migrant. Deze samenwerking en aansturing van de vrijwilliger lijkt voornamelijk vrij ongebruikelijk binnen het formele leren.

Er zijn ook signalen van spanning tussen professionele docenten en het werk van vrijwilligers binnen het formele taalonderwijs. Afgezien van de vrees dat een toenemend gebruik van vrijwilligers leidt tot banenverlies voor Nt2-docenten, bestaat er bij docenten ook wantrouwen over de relatie tussen het type leren waar zij voor staan en hetgeen vrijwilligers doen met de tweedetaalleerders.

3.2 Non-formeel leren

Binnen het non-formele leren is het grootste aantal vrijwilligers actief, dit geldt voor alle vier de deelnemende landen. Binnen het non-formele leren is er weinig verbinding van dit type vrijwilligerswerk met datgene wat plaatsvindt binnen het formele leerdomein.

Vrijwilligersactiviteiten binnen dit domein proberen tegemoet te komen aan een leerbehoefte van de volwassen taalleerder, ondersteunen bij het leren van de gasttaal. Mogelijk dat deze ondersteuning is ontstaan als reactie op een gebrek aan toegang tot formele taalleermogelijkheden voor bepaalde groepen vanwege hun immigratiestatus, sociaaleconomische situatie of andere belemmeringen voor het bijwonen van formele voorzieningen, vanwege bijvoorbeeld zorgtaken.

De activiteiten binnen het non-formele leren zijn het meest divers, vergeleken met de andere domeinen. We zien hier dat vrijwilligers zich met migranten bezighielden met georganiseerde of inloopactiviteiten, waarbij ze een-op-een of in kleine groepen werkten. Er zijn een aantal initiatieven waargenomen waarbij vrijwilligers zich richten op het oefenen van mondelinge vaardigheden, met behulp van generieke materialen die zijn ontworpen om dit te vergemakkelijken. In andere landen was het genereren van het leermateriaal meer ad hoc en in sommige gevallen leerdergericht.

Een deel van de activiteit in dit domein (één-op-één-ondersteuning buiten de formele klasse) wordt weerspiegeld in het formele domein. Wat het in de meeste gevallen onderscheidt van het formele leerdomein, is het gebrek aan coördinatie. De activiteiten op dit domein zijn gescheiden van die in het formele domein.

3.3 Leren door sociale activiteiten

In elk van de landen hebben we ook heel wat activiteiten gezien die het best sociaal kunnen worden genoemd: kookclubs, inloopcafés, samen tuinieren, hulp bij formulieren/ officiële brieven etc. Dergelijke activiteiten hebben vaak een culturele focus met bezoeken aan lokale bezienswaardigheden, uitleg over lokale feestdagen en gebruiken. Geen van deze activiteiten heeft een expliciet taalleerdoel, maar ze bieden migranten de gelegenheid om de gasttaal te gebruiken in een authentieke, ondersteunende omgeving.

Deze activiteiten vinden vaak plaats in dezelfde sociale ruimte als de non-formele taalonderwijsactiviteiten, maar dat is niet altijd het geval. De rol van de vrijwilliger is binnen dit type activiteiten in dit derde leerdomein als die van een begeleider/ metgezel en er is geen specifieke taalleerervaring vereist. In sommige van deze activiteiten kunnen leerders zelf optreden als vrijwilligers die andere taalleerders ondersteunen of met hen samenwerken om een eigen doel te bereiken.

Succesvolle sociale betrokkenheid van een individu zal ertoe leiden dat die persoon interactie aangaat met andere leden en een relatie met hen ontwikkelt om actief te blijven binnen deze groep. Wanneer een leerder een zekere mate van maatschappelijke betrokkenheid laat zien en ontwikkelt, zal dit hem/haar helpen bij het opbouwen van sociaal kapitaal. Maatschappelijke betrokkenheid verschilt van het concept van een sociaal netwerk dat meer op de groep is gericht dan op de activiteit.

4. Outreach

Outreach is een belangrijk onderdeel binnen het taalleerproces van volwassen anderstaligen. McGivney (2000²) omschrijft het als volgt:

² McGivney, V (2000). *Recovering Outreach: Concepts, Issues and Practices* NIACE: Leicester.

“...a process that involves going out from a specific organisation or centre to work in other locations with sets of people who typically do not or cannot avail themselves of (make use of) the services of that centre.”

Outreach kan het beste beschreven worden als:

- **Stafactiviteiten** - om de organisatie fysiek te verlaten om leerders te betrekken en te motiveren;
- **Marketing- of recruitingsstrategie** - activiteiten om mensen op verschillende locaties of groepen bewust te maken van wat een organisatie te bieden heeft;
- **Mogelijkheden bieden**: het aanbieden van leerprogramma's op informele en openbare plaatsen
- **Netwerkactiviteit** - contact met andere organisaties of specifieke groepen mensen
- **Methode of benadering** - op bepaalde manieren werken met mensen buiten de organisatie.

Er is niet één vaste route die leidt naar succesvolle tweedetaalverwerving bij volwassen migranten. Elk individu heeft verschillende behoeften en handelt onder verschillende omstandigheden. Het pad van volwassen tweedetaalleerders kan een willekeurig aantal combinaties van activiteiten omvatten in de sociale, niet-formele en formele domeinen voor een bepaalde periode. Om de samenhang van deze activiteiten binnen individuele leertrajecten te maximaliseren, dient het bereik van verschillende organisaties te worden gecoördineerd. Vanaf het eerste contact dat migranten hebben met de taal kunnen zij ondersteund worden bij het zien van het volledige scala van mogelijkheden die voor hen beschikbaar zijn.

Zowel outreach als een eerste screening en beoordeling worden zeer vaak uitgevoerd door verschillende personen op verschillende plekken. Werknemers die voor een bepaald project mensen werven, mogen leerders niet doorverwijzen naar andere voorzieningen die voor hen van nut kunnen zijn. Dit kan zijn vanwege een gebrek aan kennis of door competitie voor studenten / klanten. Tevens is er veelal sprake van dubbelingen wat betreft screening en vaststellen van de beginsituatie, daar waar het zinvoller zou zijn als dit op een plek en moment gebeurt door dezelfde persoon en de gegevens gedeeld kunnen worden met betrokkenen.

Elke organisatie binnen de domeinen kan outreach-activiteiten uitvoeren om deelnemers te werven. Gedurende de veldraadpleging zagen we echter dat er weinig verbinding is tussen de domeinen, waarbij er geen bruggen worden geslagen over de domeinen heen om zo de leermogelijkheden van de leerder te verrijken.

Het ontbreken van een verbinding tussen de drie domeinen houdt in dat in veel gevallen leerders binnen slechts één domein actief zijn en vaak omdat ze toevallig in contact zijn gekomen met een organisatie binnen dat domein, niet per se omdat dat de meeste voordelen oplevert voor hun leerdoel. Sommige leerders zijn wel actief in meer dan één domein, maar er lijkt weinig verbinding te zijn tussen wat ze in het ene en het andere domein doen. Met andere woorden, de activiteiten in de verschillende domeinen staan niet of nauwelijks met elkaar in verbinding, waardoor het lastig is om de kansen en ondersteuning voor volwassen migranten te vergroten om de taal van de gastgemeenschap te leren.

5. Voorwaarden voor effectief taal leren

In elk van de domeinen hebben we activiteiten gezien die zijn ontworpen ter ondersteuning van het taalleren van migranten. Alvorens we een model kunnen maken om deze verschillende activiteiten in te vangen, moeten we bepalen wat er nodig is om het leren van een tweede taal effectief te laten zijn.

5.1 Individuele factoren

Er zijn bepaalde **sociale en cognitieve factoren** die van invloed zijn op het al dan niet succesvol zijn van het leren van talen.

Vermogen om een taal te leren, de individuele cognitieve vaardigheden die worden beïnvloed door factoren zoals leeftijd, maar ook eerdere ervaringen met het leren van talen. Vrijwilligers kunnen dit niet via hun werk beïnvloeden, maar zij moeten zich bewust zijn van factoren die een rol spelen bij het individuele verschil in het leren van talen om te voorkomen dat zij onrealistische verwachtingen hebben van de leerder.

Toegang tot de doeltaal en mogelijkheden om input te ontvangen en communicatie aan te gaan in sociale en functionele contexten. Vrijwilligers spelen een sleutelrol bij het verlagen van de drempels om toegang te hebben tot de doeltaal.

Motivatie - de wil van de leerder om de taal te verwerven, zijn motivatie, is van groot belang. Motivatie is te verdelen in drie aspecten die voortkomen uit in Ryan en Deci's zelfdeterminatietheorie (2000).

- **Autonomie:** de mogelijkheid om zelf keuzes te maken, bijvoorbeeld bij het stellen van doelen, materiaal, methoden, activiteiten, momenten, vrijwilligers etc.
- **Competentie:** de overtuiging dat je een taak kunt volbrengen en de ervaring dat je je vaardigheden kunt verbeteren, ongeacht hoe groot of klein de stappen zijn.
- **Relatie:** het gevoel dat je behoort tot de gemeenschap waar je deel van wilt uitmaken, de samenleving als geheel zijn en / of de groepen leerders bij wie je in de klas zit. Dit houdt in dat de vrijwilliger aandacht moet schenken aan groepsprocessen en kansen moet creëren voor leerders om hun voortgang te laten zien, zowel individueel als gezamenlijk. Samen tot leren komen.

Wanneer vrijwilligers zich bewust zijn van deze drie aspecten die bijdragen aan de motivatie van leerders, zal dit hen helpen in de manier waarop ze tweedetaalleerders benaderen en effectief kunnen ondersteunen bij het leren van de Nederlandse taal.

5.2 Voorwaarden

We kunnen dan vervolgens kijken naar de randvoorwaarden die moeten worden gecreëerd om tweedetaalverwerving te ondersteunen. Deze kunnen zijn:

Begrijpelijke input

Begrijpelijke input is taalaanbod dat begrijpelijk is voor de luisteraars, ondanks dat ze zeker nog niet alle woorden en structuren van de te leren taal zullen begrijpen. Wanneer taalleerders taalaanbod krijgen dat net iets hoger ligt qua niveau dan ze zelf beheersen, dan kan leren plaatsvinden.

Interactie

- Het is belangrijk dat deelnemers een helder communicatiedoel hebben, met andere woorden: beide gesprekspartners weten wat ze willen bereiken door middel van de interactie die plaatsvindt.
- Tijdens de interactie tussen twee gesprekspartners wordt voortdurend onderhandeld over de betekenis van woorden en concepten om ervoor te zorgen dat beide partners elkaar goed begrijpen. Onderhandeling over de betekenis van taal vereist vaardigheden zoals vragen om opheldering, herformulering en bevestiging van wat je denkt dat je hebt begrepen. Het zijn allemaal strategieën om ervoor te zorgen dat de communicatie duidelijk is. In het klaslokaal wordt deze 'kloof' vaak overbrugd door activiteiten waarbij iedereen een deel van de puzzel uitpluist en de leerders al samenwerkend met elkaar tot een oplossing/uitkomst moeten komen (jigsaw reading / listening), met elkaar een verhaal maken (story cubes). Allerlei activiteiten die de leerders uitdagen om met elkaar te communiceren en te onderhandelen over de betekenis van woorden/concepten terwijl ze tegelijkertijd informatie met elkaar delen.

Output

- Wanneer taalleerders nieuwe taal "opmerken", besteden ze gericht aandacht aan vorm, gebruik en betekenis. Dit opmerken en gericht aandacht besteden aan vorm, gebruik en betekenis is een belangrijk onderdeel in het proces van taalleren, maar kan alleen plaatsvinden wanneer de leerder klaar is om nieuwe taal tot zich te nemen. In het klaslokaal is het aan de docent om situaties te creëren waarbij leerders uitgedaagd worden om dergelijke aspecten van taal op te merken, te weten in welke taalgebruikssituaties welke taal passend is.
- Automatisering: een taak uitvoeren zonder bewuste of opzettelijke inspanning. Om ervoor te zorgen dat de anderstalige de nieuwe taal vloeiend spreekt, is intensieve en veelvuldige oefening nodig. In termen van taalonderwijs kan dit de vorm aannemen van een gecontroleerde praktijk gericht op replicatie van bepaalde taalpatronen, of het kan een vrijere praktijk zijn waarbij de leerlingen worden aangemoedigd, maar niet verplicht, om bepaalde vormen van taal te gebruiken.

Scaffolding

De term scaffolding (staffold = steiger) wordt gebruikt om een proces te beschrijven waarin een leerder direct of indirect wordt ondersteund bij het voltooien van taken die ze zelf niet succesvol zouden kunnen voltooien. Scaffolding kan worden geboden door een externe bron die de leerder ondersteunt bij het werken buiten zijn huidige taalniveau. Het stelt leerders in staat om de kloof te dichten tussen wat ze alleen kunnen doen en wat ze kunnen doen met ondersteuning. Leren wordt meestal ondersteund door de mensen om ons heen, door iemand met meer kennis die ons kan helpen de kloof te overbruggen tussen wat we op dat moment weten en de kennis en/of vaardigheden die we willen vergaren. De vrijwilliger kan de ontwikkeling van de doeltaal door deelnemers ondersteunen door een omgeving te creëren waarin het gebruik van doeltaal vereist is.

Door de aandacht van migranten te vestigen op correct gebruik van taal en hen te ondersteunen bij het vergroten van hun begrip en het vermogen deze te repliceren.

Hoewel de belangrijkste bron van ondersteuning de samenwerking met anderen is, zowel de vrijwilliger als mede-deelnemers, kan leren ook worden ondersteund door de structuur van de activiteit, waarbij de benodigde interactiepatronen ondersteuning bieden voor de betrokkenheid van de deelnemers. Gestructureerde activiteiten, werkbladen en schrijfhulpen kunnen ook allemaal fungeren als manier om scaffolding te kunnen bieden.

5.3 Taalsocialisatie

Ondersteuning kunnen bieden bij het leren van talen door volwassen migranten omvat meer dan alleen de beschikken over enige kennis van tweedetaalverwerving. Theorieën over taalsocialisering suggereren dat migranten integreren in hun nieuwe gemeenschap door hun taalgebruik in die gemeenschap en dat interactie met de gemeenschap goed is voor de ontwikkeling van hun taalvaardigheid. Dit taalgebruik kan plaatsvinden in een reeks openbare ruimten, zoals parken en winkelcentra, scholen en openbaar vervoer, maar ook in officiële ruimten zoals die waar migranten contacten onderhouden met overheidsvertegenwoordigers van de sociale diensten of op zoek zijn naar werk en in meer private ruimtes met burens of op de werkplek.

Recent onderzoek met groepen vluchtelingen in Engeland heeft aangetoond dat hoewel betere taalvaardigheden leidden tot beter en meer contact met de gastgemeenschap en dit contact leidde tot een verbetering van het welzijn, het omgekeerde echter niet het geval is. Oftewel, slechtere taalvaardigheden leiden niet per se tot minder contact en een verlaagd welzijn van de vluchtelingen.

5.4 Interculturele communicatie

De activiteiten in de drie hierboven beschreven domeinen vergroten de mogelijkheden en kansen voor volwassen migranten om contact te hebben met de gemeenschap en de doeltaal waar zij mee te maken hebben. Dit is van positieve invloed op hun taalvaardigheden, maar kan ook een positief effect hebben op de integratie. Tweedetaalonderwijs kan de focus zijn voor informele activiteiten die contact en begrip tussen volwassen migranten en de gastgemeenschap bewerkstelligen. Dit type activiteiten biedt kansen om culturele verschillen en overeenkomsten te begrijpen en aan te wijzen.

6. Rollen

Naast de rol van professioneel gekwalificeerde docent in een formele klassensituatie zijn er binnen VIME vier rollen geïdentificeerd binnen het taalleren van de anderstalige.

- Taalassistent
- Taalcoach
- Taalmaatje
- Taalaanmoediger

6.1 Taalassistent

In deze rol is er altijd een directe verbinding met de klassensituatie (non-formeel of formeel) en met de docent in de klas.

- De Taalassistent ondersteunt binnen de klassensituatie de leerders. Een taalassistent geeft geen les, maar is die paar extra handen in de klas die soms nodig kan zijn bij het gedifferentieerd werken. Een Taalassistent ondersteunt individuele leerders of kleine groepjes van maximaal vijf personen.
- Het werk van de taalassistent wordt aangestuurd door de docent in het klaslokaal en is bedoeld om de taal die in het klaslokaal wordt geleerd te versterken en te oefenen, of om gericht te werken aan specifieke leervragen van de individuele leerder die de docent heeft aangestipt als punt dat verbetering nodig heeft.

6.2 Taalcoach

De Taalcoach onderscheidt zich van de taalassistent doordat hij of zij niet directe in contact staat met het leren in het klaslokaal (formeel of non-formeel) en zijn of haar werk dus niet wordt aangestuurd door een professionele docent.

- De Taalcoach kan ondersteuning bieden thuis bij de leerder of in een openbare ruimte, een bibliotheek en helpt een-op-een of kleine groepjes van maximaal vijf leerders.
- De focus van activiteiten wordt bepaald door de individuele doelen van de leerder, maar de belangrijkste focus van de taalcoach ligt vaak op de mondelinge vaardigheden.

Een taalcoach moet in staat zijn om activiteiten te kunnen organiseren die niet worden geleid door een professionele docent. Een professionele docent of coördinator is echter wel altijd op de achtergrond aanwezig voor begeleiding of ondersteuning van de taalcoach

6.3 Taalmaatje

Hoewel de rol van zowel de taalassistent als de taalcoach specifiek gericht is op het oefenen van de taal, ligt de focus van de activiteiten die een Taalmaatje onderneemt op die van sociale ondersteuning. Een Taalmaatje fungeert als referentiepunt, bijvoorbeeld om de volwassen migrant te helpen officiële brieven te begrijpen en formulieren in te vullen of processen uit te leggen die ze moeten doorlopen als onderdeel van hun nieuwe dagelijkse leven. Op de werkplek kan een Taalmaatje een collega ondersteunen om werkprocessen of gezondheids- en veiligheidsinstructies te begrijpen.

6.4 Taalaanmoediger

Net als bij de Taalmaatje is de prioriteit voor de Taalaanmoediger niet het werken met volwassen migranten om hun taal rechtstreeks te verbeteren. In plaats daarvan werkt hij of zij actief aan het betrekken van volwassen migranten bij taalleeractiviteiten, wat inhoudt dat wordt verwezen, aangemoedigd en geadviseerd. Dit kan gepaard gaan met outreach-werk, maar het kan ook gaan om campagne voeren en lobbyen om meer geschikte voorzieningen te ontwikkelen of om betere bronnen beschikbaar te maken. Ze kunnen werken in organisaties die werken met migranten, maar niet in een taalonderwijs capaciteit. Bijvoorbeeld lokale huisartsen, gemeenteraden, maatschappelijk

werkers, ziekenhuizen, scholen, ngo's, rechtscentra en migranten die huidige of voormalige taalleerders zijn. Deze vrijwilligers kunnen ook samenwerken met de gastgemeenschap om hen te ondersteunen als onderdeel van een tweerichtingsproces van integratie.

Coördinator

Naast de vrijwilligersrollen is het van belang dat de vrijwilligers iemand hebben die hen aanstuurt, een klankbord is, ondersteuning biedt en de vrijwilligers coördineert: een coördinator. We hebben twee verschillende coördinatorrollen geïdentificeerd. Afhankelijk van de grootte van de organisatie, de twee rollen door één persoon kunnen worden uitgevoerd.

Pedagogisch-didactisch coördinator

- De pedagogisch coördinator zorgt ervoor dat de vrijwilliger wordt ondersteund bij het selecteren van geschikte materialen / benaderingen voor bepaalde individuen / groepen en kan ook professionele ontwikkelingsactiviteiten voor vrijwilligers leiden.

Organiserende coördinator

- Deze coördinator houdt zich bezig met praktische zaken als rooster, middelen en materialen en matching van leerders en vrijwilligers.

7. Eigenschappen en competenties

7.1 Eigenschappen

Er zijn bepaalde eigenschappen waarvan we vinden dat vrijwilligers die moeten hebben om een succesvolle relatie met leerders op te kunnen bouwen en hen adequaat te kunnen ondersteunen:

De vrijwilliger:

1. Is betrouwbaar
2. Is geduldig
3. Is flexibel en open minded
4. Kan taalleeractiviteiten plannen en organiseren
5. Is zich bewust van zijn/haar rol als vrijwilliger en de plek in het taalleerproces van de
6. Kan systematisch reflecteren op zijn eigen praktijk, leren en ontwikkeling
7. Accepteert begeleiding van een coördinator en of professionele leraar, handelt op advies en feedback en staat open voor coaching en mentoring
8. Waarden en bevordert sociale en culturele diversiteit, gelijke kansen en inclusie
9. Bouwt respectvolle, positieve en samenwerkingsrelaties op met collega's en deelnemers en communiceert effectief met hen.

7.2 Competenties

De vrijwilliger dient ook over bepaalde competenties te beschikken om het meest effectief met tweedetaalleerders te kunnen werken.

De vrijwilliger zou:

1. taalbewustzijn en kennis moeten hebben over hoe een taal wordt geleerd;
2. moeten kunnen werken met deelnemers in een-op-een- en groepsituaties
3. kennis hebben van het grotere geheel van tweedetaalonderwijs in een nationale, regionale of lokale setting.

1. Heeft een taalbewustzijn en weet hoe een taal wordt geleerd.
<ol style="list-style-type: none">a) Kan zijn taal aanpassen aan het niveau van de deelnemers (beoordeling van de taal).b) Is zich bewust van lichaamstaal en gebaren als onderdeel van cultureel taalkundig bewustzijn.c) Kan zijn eigen taal beoordelen in termen van het ERK en / of nationale normen en kan het taalniveau van de deelnemers schatten.d) Is zich bewust van nauwkeurige linguïstische modellen en structuren van de gasttaal.e) Is zich bewust van de factoren die bijdragen aan een succesvolle taalverwerving.

- f) Heeft een zeer elementaire kennis van de didactiek in het leren van een tweede taal.
- g) Kan de deelnemer stimuleren om een actieve leerling te zijn buiten het klaslokaal of de individuele sessies en ondersteunt overdracht van het leren naar echte contexten.
- h) Kent het verschil tussen een analfabeet en een deelnemer die het Latijnse schrift niet beheerst.
- i) Kan effectieve strategieën aanpassen om deelnemers te helpen hun uiteenlopende leerdoelen en -belangen in één-op-één situaties te bereiken.
- j) Weet hoe de deelnemer te ondersteunen bij het ontwikkelen van mondelinge vaardigheden en, tot op zekere hoogte, lees- en schrijfvaardigheden.
- k) Is op de hoogte van de profielen van de verschillende deelnemers en implicaties voor het leerproces, inclusief initiële alfabetisering.

2. Kan met deelnemers werken in een 1-op-1 situatie en in kleine groepjes.

- a) Is zich bewust van het feit dat deelnemers volwassenen zijn en behandelt de deelnemers als zodanig.
- b) Is zich bewust van de diversiteit binnen de doelgroep van migranten.
- c) Is op de hoogte van de factoren die verband houden met de situatie van de deelnemers in hun nieuwe thuisland, die van invloed kunnen zijn op de inhoud en de voortgang van hun studie.
- d) Is zich bewust van de zijne en de culturele waarden en gewoonten van de deelnemers die de communicatie in een-op-een situaties kunnen beïnvloeden.
- e) Kan deelnemers inspireren, motiveren en het zelfvertrouwen van de deelnemers versterken.
- f) Beschikt over hulpmiddelen om de deelname van de deelnemers aan de samenleving te vergemakkelijken en te bevorderen.
- g) Is in staat om met deelnemers de keuzes en gevolgen van 'cultureel gebaseerd' gedrag te bespreken.
- h) Heeft kennis van wettelijke verantwoordelijkheden met betrekking tot de gezondheid en veiligheid van deelnemers, met name in het kader van huisbezoeken en betrokkenheid bij sociale diensten.
- i) Is zich bewust van de zijne en de culturele waarden en gewoonten van de deelnemers die communicatie in groepen kunnen beïnvloeden.
- j) Heeft kennis van groepsdynamica en conflictbeheersing.
- k) Kan effectieve strategieën aanpassen om deelnemers te helpen hun uiteenlopende leerdoelen en -belangen in heterogene groepen te bereiken.

3. Heeft kennis van het grotere geheel waarbinnen tweedtaalonderwijs zich afpeelt in een nationale, regionale en lokale context.

- a) Heeft basiskennis van veelgebruikte taalkaders, zoals het ERK en nationale normen en definitieve voorwaarden.

- b) Heeft basiskennis van nationaal, regionaal of lokaal beleid met betrekking tot migrantenonderwijs en de rol van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties binnen dat beleid.
- c) Heeft basiskennis van de sociale kaart in de lokale context om leerders te adviseren waar ze hulp kunnen zoeken of hulp bij niet-educatieve problemen.

The VIME Toolkit contains:

- Model for roles of volunteers in migrant language learning
- Selection tools for volunteers and learners
- Training modules for volunteers
- Leaflet for professional teachers
- Guide for Policy makers

The VIME Toolkit can be found at: www.languagevolunteers.com

The VIME project was carried out with the support of the Erasmus+ programme of the European Union

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Partners in the VIME project were:

